

РЕЦЕНЗИЯ
на научните трудове и учебната дейност
на доцент доктор на изкуств. БЛАГОВЕСТА ИВАНОВА ИВАНОВА,

представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност "професор"
в професионално направление 8.1. ТЕОРИЯ НА ИЗКУСТВАТА по специалност
„ИЗКУСТВОЗНАНИЕ И ИЗОБРАЗИТЕЛНИ ИЗКУСТВА (ИЗОБРАЗИТЕЛНИ
ИЗКУСТВА И СИНТЕЗ С АРХИТЕКТУРАТА)“,
обявен в ДВ бр. 37/07.05.2021 Г.

на основание чл. 67, ал. 2 от Правилника за развитие на академичния състав във ВСУ
„Любен Каравелов“ и решение на Факултетния съвет на АФ при ВСУ „Любен
Каравелов“ (Протокол № 2/31.05.2021 г. и Протокол № 3/30.06.2021)
за нуждите на ВСУ „Любен Каравелов“
(Заповед на Ректора № 372/02.07.2021 г.)

Рецензент: **ПРОФЕСОР Д-Р АРХ. ЯНКО ЦВЕТКОВ АЛЕКСАНДРОВ**
професионално направление; **5.7. АРХИТЕКТУРА, СТРОИТЕЛСТВО И ГЕОДЕЗИЯ**
научна специалност; **АРХИТЕКТУРА НА СГРАДИТЕ, КОНСТРУКЦИИ, СЪОРЪЖЕНИЯ**
И ДЕТАЙЛИ

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на документи, постъпили по конкурс, обявен от ВСУ „Любен Каравелов“ (ДВ бр. 37/07.05.2021 г.) и на интернет-страницата на университета за нуждите на катедра "Градоустройство, теория и история на архитектурата" към Архитектурния факултет. Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника за развитието на академичния състав във ВСУ „Любен Каравелов“.

1. Общо представяне на получените материали

За участие в обявения конкурс са подали документи **единствен кандидат: доцент доктор на изкуств. БЛАГОВЕСТА ИВАНОВА ИВАНОВА** от ВСУ „Любен Каравелов“. За участие в конкурса от кандидата е обявен и представен списък от **общо 45 заглавия**, в т.ч. 31 публикации в български и чуждестранни научни издания и научни форуми, 2 студии, 3 монографии, 3 книги, 2 учебници и 1 учебно пособие. **31 статии** са разпределени както следва: (4 статии, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни, 10 статии по изкуства в специализирани издания, 8 статии по синтез в специализирани издания, 1 статия по педагогика на преподаването на исторически дисциплини, като история на изкуството и история на архитектурата и разбирането на синтеза в специализирани издания, 2 статии по музеология, 2 статии по опазване на културното наследство в специализирани издания, 5 статии по архитектура); 3 публикации за поддържаща творческа изява или участие в колективен продукт в областта на изкуствата.

• **Данни за кандидата**

Доцент доктор на изкуствознанието Благвеста Иванова Иванова, съгласно диплома КВ № 453032 е завършила от 1978 до 1983 г. Историческия факултет на Московския държавен университет „М. В. Ломоносов“, специалност „История на изкуството“. В приложение към дипломата КВ № 453032 са посочени взети изпити и зачети за специалност „История и теория на изкуството“. Представено е удостоверение от Министерство на образованието и науката от 02. 10. 2002 г. на основание чл. 10, ал. 2, т. 4 за признато висше образование с образователно- квалификационна степен „Магистър“ по специалност „История на изкуството“. Лицето притежава диплома за образователна и научна степен доктор № 24350 от 15.08. 1996 г., за което ВАК е издала протокол 13, № 11 от 05.06.1996 г. ВАК е издала и свидетелство за научно звание № 24437 от

23.07.2007 г. – доцент, по научната специалност 05.08.04. „Изкуствознание и изобразителни средства“.

Професионална реализация. От 1983 до 2015 • Уредник в Националната художествена галерия, последователно в Графичен кабинет и в отдел Ново българско изкуство; **от 2014 до 2015 •** Главен уредник на отдел Ново българско изкуство в НХГ.

Учебна дейност/Преподавателска работа. От 2005 - преподавател в катедра „Градоустройство, теория и история на архитектурата“, Архитектурен факултет, ВСУ „Любен Каравелов“. **Водени дисциплини: Архитектура, редовно обучение:** - “История на изкуството”, ч. 1-2, 60 ч.; “История на архитектурата на древността и античността”, 30 ч.; - “История на средновековната архитектура”, 45 ч.;

Водени дисциплини: магистратура по опазване на архитектурното наследство: - “Исторически контекст на архитектурата по българските земи”, 30 ч. ; - “Художествени съставки на архитектурното наследство”, 30 ч.; **Водени дисциплини: магистратура по дизайн:-** “История на дизайна”, 7,5 ч.

Водени избираеми дисциплини във ВСУ „Любен Каравелов“: - Сгради за култура и образование, 30 ч.; “Музеят – завръщане от бъдещето”, 30 ч.; - “Художествени елементи на недвижимото културно наследство”, 30 ч.; - “Българското изкуството в контекста на европейското изкуство”, 30 ч.; **Водени лекционни курсове в други висши училища:** - Лекционен курс „Портретът през Българското възраждане“ в Националната художествена академия, 30 ч., 2012 г. ; Лекционен курс „Художествена оценка на произведения на изкуството“ в Богословския факултет на Софийския университет, 15 ч., 2020 г.

Експертна работа; 2010 – Регистриран експерт по чл. 96 от ЗКН; Вещо лице в Софийски градски съд. **Куратор на над 70 изложби, сред които по-съществени са:**

2000 г. Портретът през Българското възраждане 2000 г., Национална галерия; 2006 г. 170 години от рождението на Николай Павлович 2006 г., Национална галерия; 2013 г. Забравените художници на България 2013 г. Галерия „Академия“; 2018 г. Познати-непознати, известни-неизвестни, 2018 Галерия „Академия“; 2020 г. Първият художествен салон в София.

Академична експертна дейност: 2015-2018 г. Член и председател на временната експертна комисия по Хуманитарни науки във Фонд «Научни изследвания» (ФНИ); 2019-2021 г. Член на постоянната експертна комисия по Хуманитарни науки във Фонд «Научни изследвания» (ФНИ); 2015 до сега – Член на експертната комисия «Изкуства» в Националната агенция за професионално образование и обучение» (НАПОО).

Участия, свързани с научноизследователската дейност/ Ръководство и участие в по-съществени изследователски проекти- общо 8 на брой, от които кандидата доцент Иванова е била ръководител на 1 международен проект- Individual Research Support Grant N 384/1997, на 3 научни проекта във ВСУ „Любен Каравелов“, 2005-2007; 2015-2018 и 2019-2020 и е била член на екипи по 4 научни проекти, от които 2 във ВСУ, 2008-2009 и 2012-2014; 1 в Сливен- СХГ, 2002 и 1 в Център по архитектурознание при БАН, 2005 г. **Участия в научни и/или организационни комитети на международни конференции**

- The Journal of Bingham Studies Cilt / Volume: 6 Sayı / Issue: 2 BAHAR 2020 Editorial Board <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1178399>.

Участия като редактор или като член на редакторския колектив в реферирани и индексиращи издания; Член на редакционния съвет на списание „Наука“, орган на Съюза на учените в България; Член на редколегиата на списание „Многообразие в единството“, орган на секция „История“ на СУБ. **Награди, почести, стипендии, членство в професионални общности; 2006 г.** Почетна грамота на Съюза на учените в България за високи научни постижения. **2019 г.** Грамота за високи научни постижения по хуманитарни науки за книгата „Българския архитектурен комплекс на Златния рог“, С. 2018. **Членство в национални и международни организации:** Съюз на учените в България, секция

“История” – председател. Съюз на българските художници, секция “Критика”. Международна асоциация на художествените критици - International Association of Critics of Art (AICA) – президент. Член на ИКОМ. Член на ИКОМОС до 2018 г.

В „По-съществени научни изследвания“ са посочени 10 заглавия на каталози и книги. Книгата на Иванова, Бл. „Тръпко Василев и Постоянната художествена галерия. 110 години от създаването ѝ“. С., 2020, изд. „Парадигма“. ISBN 987-954-326-438-4 е представителна ретроспекция на дейността и творчеството му. Значими от гледна точка на **синтеза** на изкуствата и архитектурата са:

Иванова, Бл. „Исторически контекст на архитектурата по българските земи. История, общество, културни модели“. С., ВСУ „Любен Каравелов“, 2018, 161 с., (ISBN 978-954-331-082-1) и Иванова, Бл. „Манастирски и селищни храмове в Софийска епархия“. Наблюдение, състояние, анализи, достъпност 2015 – 2017 г. С., 2018, ВСУ „Любен Каравелов“, 207 с., (ISBN 978-954-331-100-2) Книгата е във фонда на Британската библиотека. В същата библиотека е изданието „Познати-непознати-известни-неизвестни“. Изданието «Българският архитектурен комплекс на златния рог» се намира в Конгресната библиотека на САЩ. 3) Посочени са също „Студии и статии“: ок.120, (като от тях не са извадени тези за доктор, доктор на науките и доцент).

В „Популяризиране на културното наследство на България“ са посочени 8 на брой по-съществени медийни изяви за изложби и изследвания за 2018-2020 г., като 7 от тях се отнасят до популяризиране на изследванията за българската църква «Св. Стефан» в Истанбул в електронните медии и 1 до „Популярни ли са пластичните изкуства в града у нас“ на 9.01.2020 г. във „Време и половина“ със Светлана Тарашоева.

Изложби в галерия „Академия“ на НХА

Съгласно уверение № 0734/ 19.06.2021 г. на Националната художествена академия доцент д-р изкуств. Благовеста Иванова е била автор и съавтор на три изложби в галерия „Академия“ на НХА, на непознати и непроучвани художници и произведения на изкуството: Петдесет портрета, живопис и графика от колекцията на Александър Керезов, 2008; Забравените художници на България 2013; Познати- непознати, известни-неизвестни, 2018. С това уверение се удостоверява, че в професионално направление 8.1. „Теория на изкуствата“ са реализирани показатели в т. 4. “Реализиран авторски продукт в областта на изкуствата (филм, спектакъл, **изложба**, концерт и др.)“

• Обща характеристика и оценка на научната продукция на кандидата

Кандидатът работи в три научни области по проблеми, описани в тях, както следва: **I. ИЗКУСТВОЗНАНИЕ:** преход от средновековие към Ново време в страните от Югоизточна и Централна Европа; Изкуство на Българското Възраждане; Ново българско изкуство; Музеология и опазване на културното наследство; Сравнителни изследвания; **II. ИСТОРИЯ НА АРХИТЕКТУРАТА:** история на архитектурата от древността до XIX в., сравнителни изследвания; синтез с изобразителните изкуства. **III. СИНТЕЗ МЕЖДУ АРХИТЕКТУРАТА И ИЗКУСТВАТА:** архитектура и живопис, опазване на културното наследство. Анализ и изследване на българския архитектурен комплекс на Златния рог в историко-архитектурно-художествен аспект, описание и анализ на особеностите на терена и историческите конструкции. Изследване на храмовете в Софийска епархия. **Рецензентът** на представените трудове за професор слага акцент върху синтеза на архитектурата и изкуствата, посочени в обявата на конкурса. За конкурса са представени общо 45 броя научни публикации. **Авторът е декларирал, че „ Всички представени публикации са извън публикациите за процедурите за: образователна и научна степен доктор (1996), академичната длъжност доцент (2007) и научната степен доктор на науките (2020)“.**

Трудовете отговарят на изискванията за академични публикации.

МОНОГРАФИИ. Монография 1. Благовеста Иванова. „МАНАСТИРСКИ И СЕЛИЩНИ ХРАМОВЕ В СОФИЙСКА ЕПАРХИЯ. НАБЛЮДЕНИЕ, СЪСТОЯНИЕ,

АНАЛИЗИ, ДОСТЪПНОСТ 2015 – 2017 Г.“); СТР. 207. ВСУ „Любен Каравелов“, 2019; ISBN 978-954-331-100-2. Съществено място в монографията е отделено на „В. Пространството, архитектурата и архитектурните елементи в църковната живопис в Софийска епархия. Ситуиране на проблема ●87; Разгледани са:

а) Пространството, архитектурата и архитектурните форми в стенописите в късносредновековните църкви в Софийска епархия ●88 ●176-178; б) Пространството, архитектурата и архитектурните форми в ермините ●89; Дадени са: в) Методика. Подходи. Примери. Характерни особености. Анализи ●96;

Специално място заема описание на творчеството на: Поп Раде и сина му Панайот ●97 ● Яначко Станимиров ●101 ●181; Никола Образописов, Христо Захариев Зографски и Димитър Христов ●103 ● Коста Геров Антикаров ●107 ●Георги поп Алексов ●109; Други неуточнени автори ●110 ● **Ермините са важни за прехода:** г) От архитектурата в ермините към архитектурата в стенописите във възрожденските църкви в Софийска епархия ●112; д) Периодът след Освобождението и първите десетилетия на ХХ в. ●112; След Заключение ●113 са описани: 1. Стилистика и характер на промените в архитектурата ●113; 2. Стилистика на новото строителство. Обновяване и опазване ●121; Приложени са илюстрации ●125. Дадени са още: Регистър на църквите по хронология ●188; Регистър зографи и резбари, работили в посетените църкви ●190.

● **Цел на изследването**

„Целта на изследването е получаване на резултати за характера на храмовете, особеностите на синтеза в тях, състоянието и достъпността. За постигането ѝ са **наблюдавани плановете схеми**, конструкциите, тектониката, синтезът между архитектурата и изобразителните изкуства, състоянието и социализирането им“. (Ред 13, Стр.14)

● **Краен израз на целта – изграждане на модел на църквите**

„Окончателният израз на целта е изграждане на модел на църквите, като предпочитание за **планови схеми** за отделните исторически периоди с особености на синтеза, състоянието, достъпността, начините за извършване на реставрации и ремонтни дейности, естетика на художествените резултати“. (Ред 17, Стр. 14).

● **Параметри при описанията**

„Степента на описание на отделните сгради при създаването на модела е различна. Тя е свързана с целите на неговото оформяне и не е подчинена на строги и последователно изложени параметри при описанията. Наблюдавани са основни типологични особености и особеностите на детайлите спрямо тектониката на църквите.“ (Ред 21, Стр. 14)

● **Стенописна украса**

„В стенописната украса са проследени стиловите особености и начините за изобразяване на архитектурата, в случаите, когато става въпрос за авторови почерци или авторство. От гледна точка на състоянието са разгледани, надживописвания или загуби в стенописите“. (Ред 25, стр. 14).

В “СТРУКТУРИРАНЕ НА МАТЕРИАЛА” са включени три раздела. „В първия раздел са включени манастирските църкви.....“ Обособените проблеми са свързани със състоянието, достъпността, архитектурната, конструктивната и художествената реставрация и новите изписвания със стенописи. **Във втория раздел са представени селищните църкви.** Те са систематизирани и описани също в хронологически порядък от Зрялото средновековие до Най-ново време. Подредени са по азбучен ред на духовните околии в епархията.“ (ред 20, стр. 15) **„Третият раздел на изследването представлява анализ на начините на изобразяването на архитектурата в стенописите и иконите.“** (ред 5, Стр. 16) И в трите раздела от кандидата е извършено задълбочено проучване на литературни източници- (детайлно и в натура също), което е в обхвата на темата, включително и тези, които са „без година на издаване и издателски номер.“⁽³⁷⁾ *За манастирите в Софийска епархия вж.: Димитров, Д., З. Ганева, Г. Стоянова.*

Софийските манастири. Възникване, развитие, структура и характер. С., Изд. център на МК, издание на МК, НИИИ, СД „КИН“, МИС София, без година на издаване и издателски номер.)

- **Сравнителен стилев анализ**

„Използван е синхронен и диахронен **сравнителен стилев анализ**. Сред селищата са избрани такива с различен характер на основата на тяхното историческо развитие, като задължително се включват по-големи и по-малки по броя на населението в тях“. (Ред 1, Стр. 15)

- **Хронологичен обхват**

„Хронологическият обхват е времето от Зрялото средновековие до съвременността. Описването на отделните обекти е извършено според данните, които подава материала, според състоянието му към момента на изследването“. (Ред 4, Стр. 15).

Основателно е твърдението на автора, че „В този аспект е и приносният нов момент – да бъде въведен в обръщение анализ на синтеза между архитектурата и изкуството, както и актуалното състояние на посетените храмове в Софийска епархия.“ (Ред 6, стр. 15)

Кандидатът поставя акцент на синтеза на архитектурата и изкуствата, на връзката на църквите с околната среда, на конструктивните елементи, (арка и свод), и на материала. Разгледани са законодателните документи с наименованията Хатишерифа¹ и Хатихумаюна², даващи правата на християните в Турция. Доказателства затова са определени следните текстове от монографията:

- **Синтез между изкуствата и архитектурата**

«В Дивотинския манастир, освен съотношението старо–преустроено ново строителство в един комплекс, е изявен и примерът на старото и новото по отношение **на синтеза** между изкуствата по между им и тяхното взаимоотношение с архитектурата. Доизписани са сводовете и стените от двете страни на купола в старата църква. Иконостасът е съвременен изпълнение, с царски и проскомидийни двери и е поставен на мястото на предишния таблен.» (Стр. 35)

- **Връзка с околната среда**

„Манастирските църкви, които разглеждам тук са различни по пластичност, формообразуване и **връзка с околната среда**. Тази група е показателна за връзката с историческата традиция и с наличието на ново формообразуване.“ (Стр. 39)

- **Конструктивни елементи (арка и свод)**

„Западната фасада е оформена в духа на средновековните църкви в Софийска епархия - **с анти**, които фланкират входа към наоса. Оформени са в горната част **като арка**, която на фасадата изразява **конструкцията на свода**.“(ред 23, стр. 41)

- **Използвани са в текста законодателни документи с наименованията Хатишерифа¹ и Хатихумаюна²**(ред 8, Стр. 44)

- Кандидатът разглежда професионално и компетентно формообразуването на църквите, като неразделна част от социално – икономически, религиозни, исторически и икономически събития на епохата.

- **Препоръки към Монография 1**

В част от графичните изображения на църквите липсват планове и разрези, а когато ги има някой от тях са без точно графично съответствие. Ценните наблюдения, състояния, анализи, щедро и прецизно поднесени в текста на описанието на голям брой църкви, (за да бъдат достъпни до най-широк кръг читатели), се нуждаят от професионален терминологичен речник за специфични думи/изрази. При преиздаване се предлага монографията да се допълни с такъв речник за разяснение на думи/фрази, като: *Кюстендилския санджак*; триконхос, (стр. 21); надписите в проскомидията с имена, (стр.26); тимпана на диаконикона, (стр. 31); конхи в наоса, (стр. 33); хризмите, (стр. 34);

с анти, които фланкират входа към наоса, (ред 23, стр. 41); или „..... изразени с *Хатишерифа*¹ и *Хатихумаюна*², по отношение на правата на християните в нея“, (ред 8, Стр. 44); „В нея над царските икони е развит дърворезбен фриз с тератологични орнаменти....“, (ред 6, Стр.57); ипостасите на Исус Христос; (ред 10, Стр. 58); проскинитарии, (стр. 166) и др. Съкратените названия, посочени с главни букви на институциите, следва да се впишат с пълното им наименование в края на монографията.

Относно фигурите:

- На стр. 181 и 182 е дадено описание с повторения;
- На стр. 170 („Рождество Богородично“ в с. Радул) има неясни раздробени изображения, поради силно изразен контраст с по-големите размери на фигури от същата страница;
- На стр. 157, долу, „Детайли от стенописите н наоса“, да стане „на наоса“;
- На стр. 156 в църквата „Св. Параскева“ в с. Брезе „Южна фасада и портите от запад“ следва „запад“ да се смени със запад;
- На стр. 154 в църквата „Св. Петка в Брезник, Трънска духовна околия в плана липсва камбанарията;
- На стр. 153, църквата „Св. Никола“ в с. Марица, фасадата е южна и източна поради ракурса;
- На стр. 152, църквата Св. Петър и Павел“ в с. Мала църква, фасадата е западна и южна, а не е само южна;
- На стр. 147, Църквата „Св. Петка“ в Таваличево, в плана не са маркирани местата на означенията на двата разреза, които при това са и непълни;
- На стр. 145, Църквата „Св. Георги“ в Кюстендилския квартал Колуша, няма пълно съответствие между плана и тримерното изображение на интериора;
- На стр. 143, Църквата „Св. Пророк Илия“ в Бобошево“ има фигури без характеристика (конкретно тематично описание) на изображенията;
- На стр. 138, липсва изображение на църквата „Света Троица“ в Суходолския манастир;
- На стр. 137, наименованието в „Северозападна фасада на църквата „Св. **Инав** Рилски“ следва да се смени със „Св. Иван Рилски“;
- На стр. 131, църквата в Земенския манастир – има неточности в разреза;
- На стр. 130, вратата от фасадата липсва в плана, като врата за влизане в сградата;
- На стр. 126, Църквата на „Св. Архангел Михаил“ в Трънския манастир е налице несъответствие между плана и разреза на църквата.
- **Монография 2. Благовеста Иванова. „Трънко Василев и ПОСТОЯННАТА ХУДОЖЕСТВЕНА ГАЛЕРИЯ. 110 години от създаването ѝ“. Издателство „Парадигма“. София 2020. ISBN 978-954-326-438-4.** Изследването на Постоянната художествена галерия е свързано с „издирването на сведения за нейния създател и ролята ѝ като средище за изложби и сграда в центъра на София след 1910 г.“ То е извършено от гледна точка на синтеза – изкуство, архитектура, градоустройство, както и с възстановки на пространства, реконструкции и др.
- **Монография 3. Благовеста Иванова, Валентина Върбанова. „Солун-София. Сравнително изследване на паметници на архитектурата през Античността и Средновековието“. ВСУ „Любен Каравелов“. ISBN 978-954-331-070-8.**

Съгласно разделителен протокол, подписан от доцент В. Върбанова на 3.6.2019 г. доцент Б. Иванова е автор на главата „Исторически модел“ с подчасти 1-1.3.1. Същата включва страници 6-34 от монографията. Извършено е синхронно сравнително изследване на паметници на архитектурата от района на Солун и София. „Към основните топоси – Солун и София са привлечени по синхронен, диахронен и териториален принцип други обекти, които да дадат съвкупност от исторически ситуации и архитектурни решения, в които да бъдат потърсени общите признаци и различията“. (ред 5, стр. 6). Целта на

проекта е студентите да усвоят професионални знания и умения по специалността „Опазване на архитектурното наследство“.

Препоръки. *Единиците от Международната система единици (SI)...*“ не са използвани в размерите, описани в текста на ред 2, стр. 20; „Все още неразкритият хиподрум е втория по големина в Европа (150 x 450 м)“.

Учебници

1. **Иванова, Бл. История на изкуството за студенти по архитектура. Сиела, С., 2015, т. 1, Първо издание, Второ издание (ISBN: 978-954-28-1723-9).** „Основен акцент в него е връзката между архитектурата и изобразителните изкуства. Сравнителните таблици, задачите и **упражненията** са в помощ за създаване на умения за изграждане на структурирано и логическо мислене в областта на историческото познание, както и за развитие на зрелната памет. Първият том съдържа CD изложение с 1200 цветни изображения, хронологически таблици, схеми и **исторески карти**.“

Текст. Следва да се променят- упражненията и историческите карти.

- **Дадена е характеристика на «Изобразителното изкуство в Древен Египет в синтез с архитектурата.**

Той е постигнат чрез живописата и релефите, които имат съществено място в оформянето на стенните плоскости. Египетското изкуство документира обществения живот. То е два вида: елитарно и неелитарно. Елитарното е за богатите и изразява върховната власт на фараона. (ред 16, стр. 36)

- **Синтезът между архитектурата и скулптурата от V в. пр.н.е.**

„Майсторите от V в. пр.н.е. успешно разрешават една от най- важните задачи в изкуството, която през всички епохи стои пред архитектите и скулпторите – **синтезът между архитектурата и скулптурата**. Статуите запълват полето на фронтона и хармонично се съгласуват с неговите очертания. *Размерите на фигурите в лявата и дясната част на фронтона са симетрични според размерите си.* Архитектурата и скулптурата взаимно се допълват и обогатяват. (Ред 22, Стр. 60) Най-голяма роля в историята на класическото изкуство на Древна Гърция изиграва скулптурната украса на храма на *Зевс в Олимпия* от средата на V в. пр.н.е..... “Много съществена особеност е въздействието на всяка една от скулптурите като самостоятелна и в същото време обединяването им в група и като единно цяло с архитектурата”. (Ред 6, стр. 61)

„**Синтезът в Рим** по времето на Републиката и Империята е постигнат на основата на обединяването в едно цяло на **архитектура, скулптура и живопис**. Архитектурата създава пространствената организация на средата за изкуствата. Среда са форумите, на които са разположени скулптурите. Те имат място и в аръчните пространства на сградите (Колизеума, базиликите, архива).“ (Ред 22, стр. 70)

- **„Глава трета. Изкуство на класическата античност**

„**Основни особености на живописата в Древен Рим и връзката с архитектурата** В градовете Помпей и Херкуланум са запазени най-много стенописи, които създават ясна представа за развитието на живописата в Древния Рим.“ (Стр. 76)

„Глава четвърта. Изкуство на европейското средновековие, (Ред 6, Стр. 103)

„**Синтезът между архитектурата и изобразителните изкуства**

„**Синтезът** е обоснован от архитектурните особености на стените и храмовото пространство. Постигнат е с различни видове материали. В декорацията на външните стени е изразен в смесените зидарии посредством съчетаване на тухла и камък, разгръщане на детайла и полихромията. **Синтезът** в интериора е сложен. Изграден е чрез обединяване на различни материали (камък, бои, дърво), техники (мозайка, фреска, релеф) и колорит. Иконографската програма е едно от художествените средства за постигането му“. (Ред 6, Стр. 103)

- **Кандидатът е представила връзката с най-ясни примери за синтез с качествено описание на пространството**

„Един от **най-ясните примери за синтез** е католиконът в манастира „Хозиос Лукас“ от Х в. В него доминира подкуполното пространство. Останалите помещения са неголеми, тъмни, с кръстати сводове. Смесената зидария и релефното членение на стенната плоскост с арки е особеност в архитектурата на Македонския ренесанс. (Ред 15, Стр. 103) Кандидатът е красноречив по отношение описание значимостта на скулптурата.

„Скулптурата е в зависимост от архитектурните форми. Тя може да бъде пред стена или колона, да украсява капители, импости, често над фигурите има арки. Характерна е разномащабността, размерите зависят от Божествената и обществената йерархия.“ (Ред 5, отдолу нагоре, стр. 114.)

В труда специално място заема периодизацията на Ренесанса. Посочени са периодите, центровете, художниците и основните особености на периодите. „Предвъзраждане (Прото ренесанс) – XII–XIII в. (за XIII в. се използва терминът дученто). Флоренция, Сиена и Милано в Североизточна Италия; Ранен ренесанс – XIV–XV в. (треченто, куатроченто). Водещи автори са Джото, Мазачо, Пиеро де ла Франческа, Сандро Ботичели. Характерни са предимно фрески и олтарни картини. Висок или Зрял ренесанс – от 90-те г. на XV в. до първите три десетилетия на XVI в. (чинкуеченто). Водещи автори са Леонардо, Микеланджело, Рафаело, Браманте, Паладио. Характерни са фреските, олтарните картини и светски те портрети. Късен ренесанс – 1530–1580 г., и маниеризъм от втората половина на XVI в. до 1630 г. Двата периода не са ясно разграничени, което личи от периодизацията. Водещи автори са Джорджоне, Тициан, Веронезе и Тинторето“. (Ред 14, Стр. 125) На стр. 173 са дадени „Приложение. Тестови задачи и упражнения“ за проверка на знанията на студентите. Препоръки. В България, „Съгласно чл. 3 и 11 от Закона за измерванията, са разрешени за използване само единиците от Международната система единици (SI)....“, които не са използвани в размерите, описани в текста:

- на ред 26, стр. 48; „Тяхната функция е да отбележат мястото на погребението (високи са ок. 155 см)“; - на ред 20, стр. 71: „Колоната на император Траян е висока 30 м.“ - „Култови и зрелищни съоръжения и тяхната украса. Олтарът на мира (11,6 x 10,55 x 6 м), 13–9 г. пр.н.е., е култово съоръжение, свързано с триумфалното завръщане на император Октавиан Август от Испания и Галия.“ (Ред 14, стр. 72).

- „Последната голяма постройка в Рим е базиликата на императорите Максенций и Константин, ок. 310 г. Тя представлява обществена сграда, в която протича деловият живот. Има огромни размери, 100x76 м и три кораба, средният от които е по-висок от страничните.“ (Ред 18, стр. 75)

Относно текст. Да стане „живеят“ вместо „живят“.

„Сред тях са келти, тракийци, илирийци (живят в северозападната част на Балканите), славяни, скито-сармати и др.“ (Ред 23, Стр. 109)

2. **Иванова, Бл. История на изкуството за студенти по архитектура. Сиела, С., 2017, т. 2. (ISBN: 978-954-28-2255-4).** Вторият том на историята на изкуството обхваща периода от барока през XVII в. до Втората световна война. Взети са предвид университетски курсове по обща история на изкуството и архитектурата в Кеймбидж, Бъстън, Браун Университет в САЩ и др. „По отношение на архитектурата са разгледани отделни примери в стилев аспект, пространствено изграждане, формообразуване и техният културен контекст. «Вторият том съдържа CD с приложение с 900 цветни изображения, хронологически таблици, схеми и исторически карти. От кандидата са направени анализи и са дадени важни определения за „естетиката на Барока“; „Синтезът във Версай“; „Първи етап от Класицизма“; „Рококо“; „Реализмът като понятие“; „Сецесионът“ и др. Естетиката на Барока, включвава важни компоненти. „За естетиката на барока са характерни идеалното и чувственото начало, интензивността на чувствата, грандиозността, пищността, динамизмът, патетичната приповдигнатост, ефектната зрелищност, съчетаването на илюзорното и реалното, контрастът между мащабите, ритмът, съчетаването на различни материали, фактурност, светлина и сянка. (Ред 9, стр.

10) В „Глава седма. ФРАНЦИЯ ПРЕЗ XVII ВЕК“ много точно е описан „Синтезът във Версай. Версай обединява архитектурата, ландшафта и изобразителното изкуство в един цялостен комплекс, който възплъщава в себе си величието на държавата в лицето на краля и творческата мощ на работилите в продължение на няколко десетилетия архитекти до завършването на цялостния му облик.“ (ред 17, стр. 69)

Дадена е характеристика на Първия етап от Класицизма

„През XVII в. е първият етап от класицизма, когато особеностите на стила все още не са изцяло формирани. Тогава обществените и дворцови съоръжения, градските ансамбли и дворцово-парковите комплекси са издържани в дух на официална тържественост. За пространствените решения е характерна ясната логика, фасадите са спокойно хармонични, композициите са съразмерни, архитектурните форми са прости и строги.“ (Ред 19, стр. 74)

В „Понятието и стилът“ (Ред 9, стр. 76) е разкрита спецификата на **Рококо**. „Рококо е свързан с времето на регентството на херцог Филип II Орлеански (1715-1723 г.) и се разпространява в цяла Европа при крал Луи XV (1715-1774 г.). Отличава се с изящност, грациозност, декоративност, театралност, лекота и интимно-кокетен характер. В архитектурата идва на смяна на „тежкия“ барок и в същото време се явява логичен резултат от неговото развитие и негов антипод.“ (Ред 17, стр. 76)

Прецизен сравнителен анализ между основните особености на стиловете барок и рококо в интериора е представен в таблицата на стр. 82.

В „Глава девета. МНОГОЛИКИЯТ XIX ВЕК“ е разгледан и „**Реализмът като понятие**. Основана се на видимото сходство на образа спрямо действителността, на подбор на основни, определящи черти на изобразявания обект и е свързан с вярното отразяване на същността. В рамките на реализма е възможна гротеската, символиката и иносказателността“. (Ред 16, стр. 112).

В Глава единадесета МОДЕРНАТА ЕПОХА „**Сецесионът** в архитектурата е свързан с нови планови схеми на сградите и с отказ от ордерните членения. Всички елементи на архитектурата са подчинени на единен орнаментален ритъм и са обединени в общ замисъл с изразена символика“. (Ред 25, стр. 152)

„За архитектурата са характерни използването на нови материали (бетон, стъкло, метал) и съчетаването им по нов начин, за формообразуването и декорацията – преливащите се едно в друго пространства, извити или закръглени очертания на корнизи, врати и прозорци, стилизирани декоративни детайли, бледа изискана тоналност, съчетаване на дърво, метал, цветно стъкло, стенописи, резба, релеф.“ (Ред 6, стр. 154)

Глава дванадесета "НАЧАЛО НА ДИЗАЙНА ПРЕЗ XX ВЕК" (стр. 174) е осветлен Веркбундът. „Веркбундът е важен с това, че става естествена почва за възникването и материализирането на новите идеи в областта на архитектурата и дизайна в предвоенна Европа. В него е поставено началото на промишленото производство на мебели, тъкани и пр. изделия от стъкло, дърво и метал с ясни, целесъобразни и функционално оправдани форми“. (Ред 19, стр. 175)

На стр. 209 част 2 завършва с „Приложение. Задачи, упражнения и тестове“.

Препоръки. „Единиците от Международната система единици (SI)...“, не са използвани в размерите, описани в текста под фигурите на стр. 11: „Лодовико Карачи, Св. Троица с мъртвия Христос, ок. 1590 г., маслени бои, платно, 173 x 127 см, Пинакотеката във Ватикана; Лодовико Карачи, Портрет на Карло Алберто Рати Опичони, 1597-1600 г., маслени бои, платно, 101 x 85 см, частна колекция; Анибале Карачи, Венера, Сатир и Купидон, 1588-1590 г., маслени бои, платно, 112 x 142 см, галерия Уфици, Флоренция,“ както и за всички други размери на картини в изданието; в текста – също. „Най-известна в двореца е Огледалната зала (73,0×10,5×12,3 м)“; (ред 5, отдолу нагоре, стр. 70)

Учебно пособие

Благовеста Иванова. ИСТОРИЧЕСКИ КОНТЕКСТ НА АРХИТЕКТУРАТА ПО БЪЛГАРСКИТЕ ЗЕМИ. ИСТОРИЯ, ОБЩЕСТВО, КУЛТУРНИ МОДЕЛИ; ВСУ „ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ“. ISBN 978-954-331-082-1. Това учебно пособие е предназначено за магистратурата по опазване на архитектурното наследство във ВСУ „Любен Каравелов“. „В книгата са използвани и методите на културологията, историята на архитектурата и историята на изкуството. В същото време тя е различна от изследванията по история на архитектурата по българските земи. В нея е разгледана историята на обществото като среда, в която се развива архитектурата“.

Характеристика и оценка на учебно-педагогическата дейност на кандидата

При тази оценка е налице високо равнище на създадените от кандидата учебници и учебно-методически помагала, които са със съществен принос за образователния процес.

- *опит като лектор, ръководител на упражнения, семинари*

Доцент Благовеста Иванова демонстрира висока възискателност в учебния процес. Тя е опитен лектор със солидни изяви при ръководството на упражнения и семинари.

- *организиране на извънаудиторни занимания в практическа среда*

Ръководство на студенти за участие в конкурси извън ВСУ „Любен Каравелов“. Студенти от САСС: Пантелей Марински с тема „Отворени-затвори пространства“ и Мерям Юзеирова, „Колоритът на живописата в жанра „голо тяло“, 2012 г. Участие с постери и доклади на студенти от първи курс в научна конференция на Група „Цвят“ – България. Награден студент Станислав Георгиев, 1 курс архитектура в Националния студентски конкурс „Светът между войната и мира – 75 години от Победата над хитлерофашизма“, 2020 г. за доклад на тема „Архитектурата след Втората световна война – счупеното огледало на обществото“.

- *ръководство на докторанти и др.*

Кандидатът е втори научен ръководител на докторанти по научната специалност 5.7: Елислава Пенкова. Тема на дисертацията „Взаимодействия на нова архитектура и съществуващ оригинал при опазването на манастирски комплекси /паметници на недвижимото културно наследство/ в България“, зачислена 09.2016г. *София Лостова.* Тема на дисертацията „Изграждане и визуални аспекти в новия архитектурен образ на българските градове през периода 1945-1961 г.“, зачислена 01.2017 г.

Научни и научно-приложни приноси на кандидата. Представена е т. 13. Хабилизационна разширена справка за научните приноси, като са приложени съответните доказателства за периода от 2007 г. досега. Те се отнасят до:

- **1. Създаване на нови класификации**

- **Класифициране и нов прочит, извършване на атрибуции и определяне на датировки на произведенията.** Включва: публикуването за пръв път на непознати произведения на живописата, графиката и рисунката, атрибуции, допълване на творчески биографии на редица български художници от Възраждането до края на XX в. (вж. и Г-9:1; Г-11: 1, 2, 3.)

- **2. Курирането на изложби**

В студиите в сборници и периодични издания (вж. Г- 11: 1, 4, 5) и в статиите (вж. Г- 9: 2) са извършени атрибуции и са датирани непознати творби. Изследван е въпросът за схващането на начините за разбирането на националната идентичност при възрожденските художници. (вж. Г-11, 4). Принос в уточняването на хронологията и кръгът от автори, участвали в редица изложби, показвани в първата частна художествена галерия в София - Постоянната художествена галерия (вж. Г-6). Практическото приложение е курирането на две изложби.

3. Методи. Обединяването на изобразителни изкуства и архитектурата заедно с опазването на движимото и недвижимото културно наследство и синтезът са метод в работата и подход в представените за конкурса трудове. (Монография 1)

- 4. Получаване на потвърдителни факти; приноси за внедряване:
- Принос в практиката при проучването и представянето на изобразителните изкуства

Осъществяване на няколко изложби в национални (НГ, В-5:1) и общински (СГХГ, В-5:5-6; Г-14:2) галерии и музеи (НИМ, Г-14:2); извеждане на един от възрожденските художници (Николай Павлович) на международно равнище за каталога на международната изложба по случай на 200 годишнината от създаването на Художествената академия в Мюнхен. (Г-14: 1)

- 5. Изобразителни изкуства и опазване на движимото културно наследство (музеология). 5.1. Принос към издирването, изследването и популяризирането на непознати или малко познати автори и творби от Възраждането до края на XX в. 5.2. Принос в опазването на движимото културно наследство;

Изследвано е колекционирането и попълването на музейните колекции в България с творби от полски художници. (вж. Г-9: 16); 2.2. Извършена е систематизация на произведенията на живописца и рисунката във връзка с работата на художници от различни поколения по темата за София. (вж. Г-9: 3) Принос в практиката при проучването и представянето на изобразителните изкуства; изложби в национални (НГ, В-5:1) и общински (СГХГ, В-5:5-6; Г-14:2) галерии и музеи (НИМ, Г-14:2);

6. Архитектура и опазване на културното наследство

Направен е принос към анализа на законодателството, проектите за създаване на нови музеи и техните преустройства в София, както и на разполагането на музейните колекции в тях. (вж. Г-9: 8, 10)

- 6.1. Типологията, преустройствата, състоянието и опазването на църквите в Софийска епархия от Късното средновековие до началото на XXI в.

Направени са изводи за характерните особености на типа на църквите според техните планови схеми, неговото разпространение и на характерните особености на преустройствата в тях в границите на епархията. (В-3)

- 6.2. Комплексно изследване на устойчивостта и промяната на архитектурния тип

Направено е комплексно изследване на устойчивостта и промяната на архитектурния тип на манастирските и селищните храмове за Софийска епархия през отделните исторически периоди във връзка с обществени и икономически фактори. (В-3)

- 6.3. Принос към опазването на архитектурното наследство

Анализирани са актуалните проблеми в опазването и съвременното състояние, направени са изводи за добри и лоши практики. (В-3) Регистрирано е състоянието за периода на наблюдение 2015-2017 г. Отбелязани са аспектите и степента на възможностите за опазване в регионален аспект. С посочените примери е направен анализ на достъпността през призмата на задължителните изисквания за маркиране и достъп до сградите. (В-3)

- 7. Тезата

Тезата, че нарисуваните архитектурни елементи са схванати, като заместващи зиданите. Особено внимание е обърнато на връзката купол/свод-медальони, на места – евангелисти около медальоните като заместващи конструктивни елементи – куполи и пандантиви. (хабилитационен труд В-3).

- 8. Принос към ускореното строителство в София след Освобождението
- Принос в изследването на Львов мост и Орлов мост с архивни документи за възлагането на работата по строителството на чуждестранни строителни фирми, в контекста на градоустройството и ускореното строителство в София след Освобождението. (Г-9:5)

III. Синтез между архитектурата изобразителните изкуства

Принос към изследването на подходите на зографите от Късното средновековие и Възраждането за изобразяването на сгради, архитектурни елементи, интериори и градски пространства в църковната живопис; (Монография 1)

- **9. Конструкции на типове сгради**

Изследвани са типовете сгради, които са изобразени и представляват базилики и ротонди – сгради от античността. По отношение на конструкциите са колонно-гредови, каквито не са били запазени и са рисувани по образци; (Монография 1)

- **10. Сравнителен аспект на езикови текстове**

Изследвани са в сравнителен аспект езикови текстове (от иконографски наръчници, ерминии) и стенописни изображения в църквите в Софийска епархия. Изобразяването на пространството, архитектурата и архитектурните елементи в църковната живопис е съпоставено с текстове от ерминии за пространството, архитектурата и архитектурните форми; (монография 1)

- **11. Особеностите на изобразяване и словесните описания**

Разгледани са особеностите на изобразяване и словесните описания на площади, жилищни сгради, дворци (обществени сгради), църкви (култови сгради), конструктивни елементи – колони, стълби, куполи, интериори и схващанията на зографите за художествените интерпретации на характера на материалите.... Изследването се опира на живописен материал от Късното средновековие и Възраждането. (вж. В-3 – хабилитационен труд).

- **12. Приноси в изследването на изкуствата в градската среда и скулптурата в нея**

Направени са сравнителни изследвания на градската среда и скулптурата в нея в сравнителен аспект между София, Скопие и Ашхабад като е засегната темата за символиката, историческите образи и подходите при пластическото внушение на образите. (Г- 9: 20)

- **13. Сграфито и графити като стенописни произведения**

Изследвани са сграфито и графити като в тях като стенописни произведения от различно време е потърсена връзката с архитектурата, пространството и мястото, и възприятието им в градската среда (Г- 9: 23).

- **14. Изследване на 3 D мапинга**

Изследване на 3 D мапинга и възможностите за промяна на фасадите на сградите, като превръща обекти, често с неправилна форма, в повърхност за видеопрожекция; (Г-9: 21). Изследвана е визуалната страна - взаимодействието между архитектурата и 3 D мапингът.)

- **15. Сравнителното изследване на стенописи**

Приноси в сравнителното изследване на стенописи в църкви, джамии и възрожденски жилищни сгради от гледна точка на използваните в тях архитектурни елементи, декоративни решения и пейзажи. (Г-9:19).

- **16. Приноси в изследването на българско архитектурно наследство зад граница**

Изследван е българският архитектурен комплекс на Златния рог в Република Турция; (статии Г - 8: 1, 2; Г-9: 6, 9, 10, 12, 14, 17, 18, 22, 23, 27). Извършени са интердисциплинарни изследвания в екип – приносът се състои в обединяването на работата на различни специалисти (Г-8: 1, 12). Отделно са изследвани непостроената сграда на Българската екзархия (Г-9: 25) и работата на български художници в Истанбул (Г-9: 4).

- **Оценка на личния принос на кандидата**

Личният принос на кандидата в публикациите е засвидетелстван изключително с публикации на автора. Невероятен стремеж към „докосване“ на обектите е с основната цел за тяхното детайлно проучване и изследване. Кандидатът демонстрира висока литературна осведоменост. Формулираните приноси и получени резултати, са негова лична заслуга. Кандидатът предлага конкретна, стегната и убедителна интерпретация на

синтеза на архитектурата и изкуствата, разкрит на базата на проучванията на църквите в реабилитационния труд „Манастирски и селищни храмове в Софийска епархия“, непубликувани публикации за „Българският архитектурен комплекс на Златния рог“, учебниците 1 и 2 част и др. Приложени са декларации за отсъствие на съавторство в тях.

- **Бележки и препоръки**

- Приложените налични писмени доказателства (копия от дипломи с нотариална заверка от 30.06.2021 г.) не са използвани/посочени в автобиографията. Заверките „Верно с оригинала“ са с подпис, без подпис или без него.
- *точност и пълнота на резултатите; материалите са добре структурирани, но липсва:* в литературните данни библиографския код (ISBN).

- **Монография 1. Манастирски и селищни храмове в Софийска епархия. наблюдение, състояние, анализи, достъпност 2015 - 2017 г. Относно фигурите:**

- Липсата на ситуационни планове не позволява да се установи точното разположение на църквите в околната среда и взаимодействието им с нея. При част от фигурите на църквите не са представени план, напречните и надлъжните разрези. В някои примери няма пълно съответствие между архитектурния план и разрезите.

- **Относно учебник 1 част**

- На стр. 139, да се прецизира в текста хермелин, а не **херемелина** под фигурата. „Леонардо да Винчи, Дамата с **херемелина**, 1485–1490 г., Национален музей, Краков. (стр. 139)“. **Повторения.** Повторение на фигурите: от стр. 19 и 22 - на Вилендорфската Венера; на стр. 74 и 68-Глава на император Нерон, 50-те г. от н. е.; **Повторение на размерите след синтеза:** „**Размерите** на фигурите в лявата и дясната част на фронтона са симетрични според **размерите** си. (Стр. 60)

Направените бележки / препоръки не влияят по същество на постиженията в трудовете на автора. Те налагат само едно допълнително прецизиране, което в бъдеще би ги направило по-достъпни за най-широк кръг читатели/потребители.

- **Лични впечатления**

Кандидатът е събрал богат фактически материал, събран и добре обработен, (с графично оформление в цвят- особено в монография 1), който е в съответствие с обявения конкурс за „професор“ в професионално направление 8.1. ТЕОРИЯ НА ИЗКУСТВАТА по специалност „Изкуствознание и изобразителни изкуства (изобразителни изкуства и синтез с архитектурата)“. Приносите са добре формулирани и дават представа за изграден и завършен научен работник и преподавател с „жажда“ за високи професионални постижения. *Като творчески реализатор, кандидатът е работил с 2 докторанти.* Има и 2 служебни бележки от председателя на сдружение „Група Цвят – България“ за научно ръководство на студенти). Представена е таблица за изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 1а, ал. 2 от ППАСРБ с впечатляващите **2088 точки**. В таблицата следва да се впишат и публикациите.

Под № 16-1. Други документи, удостоверяващи личните научните постижения на кандидата (5 декларации, е коректно посочено, че „няма използвани нейни/ негови идеи“ относно: (раздел Г-3), (раздел Г-11), (раздел Г-15); (раздел В-5), (раздел Е-22).

Представена е служебна бележка с изх. № 109/17.06.2021 г. от Фондация „Устойчиво развитие за България“, че доцент Благовеста Иванова е извършила „високо професионално и отговорно своята работа“, като член на Научното жури (на два национални студентски конкурси и като консултант на участващите в тях студенти).

В 14. СПРАВКА ЗА ЦИТИРАНИЯТА И РЕЦЕНЗИИТЕ (по години на издаване на публикациите на автора)- **са 59 НА БРОЙ, А НЕ 57.** Приложени са: Показатели: Д-16-6 броя; Д-17- 29 броя; Д- 18-22 броя; Д- 19- 2 броя. **Общо цитирания и рецензии: са 59, А НЕ 57.**

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове (45 на брой), анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях важни научни, научно-приложни приноси (16 на брой), (както и **справката за изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 1а, ал. 2 от ПРАСРБ от 2088 точки**), давам своята **положителна** оценка и **препоръчам** на Научното жури да предложи на Факултетния съвет при ВСУ „Любен Каравелов“ да избере **доцент доктор на изкуств. БЛАГОВЕСТА ИВАНОВА ИВАНОВА** да заеме академичната длъжност „професор“ в професионално направление **8.1. ТЕОРИЯ НА ИЗКУСТВАТА по специалност „ИЗКУСТВОЗНАНИЕ И ИЗОБРАЗИТЕЛНИ ИЗКУСТВА“**.

Юли-август 2021г. София

Рецензент: **Проф. д-р арх. Янко Александров**